

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate:
Sarajevo št. 7563.
Zagreb št. 39.011.
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Slab zgled

V torek je preteklo leto, odkar je italijanski minister korporacij Bottai na zborovanju Zveze industrijskih sindikatov v Florenci s ponosom izpregovoril tako-le: »Proučite vladne sisteme, ki so zdaj v rabi v inozemstvu, in ugotovili boste, da povsod, ne da bi se kdo skliceval na naše ideje, ne da bi uporabil ime korporacije, skoraj tajinstveno kltje, raste in se utrjuje ustanova korporacije. V tem obstoji vesoljstvo fašizma. Mi korakamo po tej poti kot zastavonoše pred drugimi narodi, dajemo jim zgled in zato nosimo neizmerno odgovornost. Svet bo jutri prišel občudovat našo moč, hotel bo prodreti v našo misel in si bo osvojil Mussolinijev zakon.«

Minister Bottai je lahko miren. Z danes odvezujemo njega in g. Mussolinija vsake odgovornosti, v kolikor iz njihove skrupuloznosti in skrbi za socialno blaginjo starega sveta izvira morebiti strah, da bi drugo državo poslele fašistične »izvirne« ideje in morebitne napake pri ustvarjanju fašističnega korporacijskega sistema, kot edino mogočega vladnega sistema v 20. stoletju, ki je po njihovem zatrdilu stoletje fašizma. Misel stanovske zbornice, v kateri bi bili zastopani državljani po svojih poklicih, ni izvirno fašistična, kakor niso fašistični načrti o gospodarskih zbornicah; da ne sežeemo preveč nazaj, naj omenimo, da se je že davno pred letom 1926, ko je izšel fašistični sindikalni zakon, in pred letom 1928, ko je Mussolini v »Listino delac« postavil ogrodje korporacijskega sistema, bavil s prvo mislijo Francoz Charles Benois, z drugo pa Henry de Jouvenel. A priori ni mogoče odrekat fašistom dobre volje, da ne bi hoteli v tem pogledu res kaj ustvariti — saj se idejni utemeljitelji fašizma neprenehoma bahajo, da je prav uvedba korporacijskega reda glavna naloga fašizma, ki upravičuje z njo svoj obstoj; vendar pa smo prepričani, ali vsaj upamo, da se ne bo našel v Evropi resen državnik, ki bi svoje rojake vpregel v korporacijski voz fašističnega modela. Predrag poskus je to in morda se ga danes po večletni izkušnji in nenadomestljivih izgubah, ki jih je prizadel narodnemu gospodarstvu, Mussolini sam ne veseli posebno. Okoli pol milijarde lir letno stane fašistični sindikalistični aparat v Italiji, da ne omenjamo posredne škode, ki jo povzroča razvoju narodnega gospodarstva ta nova birokratična ovira v udeleževanju posameznika kakor tudi drugih gospodarskih edinic.

Fašistični sindikalistični, ali kakor ga fašisti naje nazivajo, korporacijski sestav ni orodje, po katerem naj bi prišla ljudska volja do izraza in se dejstvovala pri vodstvu države, tako da bi korporacijska zbornica lahko nadomestila današnji parlamentarni sistem, temveč le orodje, s katerim fašistična diktatura seže do zadnjih celic narodnega gospodarstva, jih nadzira in vodi. Kakor je fašistična stranka z milico danes več ali manj mrtev, samo nadziralen organ vsega političnega življenja in ne da več nič idejnega iz sebe, tako je ta sindikalistični aparat samo zato tu, da nadzira državljane kot proizvajalce, to je, delavce in delodajalce, ali res delajo v interesu narodne (državne) produkcije, kakor to veleva »Listina delac«.

Fašistični sindikat je edini pravno priznani sindikat, ki sme zastopati interese delavca, oziroma delodajalca. Drugih stanovskih organizacij fašizem ne samo ne priznava, temveč niti ne trpi. To je nedavno pokazal spor z Vatikanom radi Katoliške akcije. Zanj morajo prispevati vsi, ne glede na to, ali so večanjeni ali ne. Voditelje, to je komisarje, postavlja fašistična stranka, oziroma vlada, torej se ne volijo. Po produkcijskih panogah se sindikati delijo v šest vrst (bančni, kmetijski itd.) — delavci imajo sindikate zase in delodajalci tudi — in sedmi sindikat predstavlja profesioniste. Osrednja organizacija tvori 13 konfederacij, od teh pripada 12 produkcijskim panogam (šest delodajalcem in šest delavcem) in 1 profesionistom. V korporacijskem svetu je 7 sekcij, ki jih nazivajo tudi korporacije. V vsaki korporaciji je zastopana po ena konfederacija delodajalcev in delavcev; prav v korporaciji naj bi se omogočilo sodelovanje med delodajalci in delavci ter poravnali medsebojni spori. Sedma sekcija je odločena profesionistom, to je prostim poklicem. Poleg tega so v korporacijskem svetu zastopane razne fašistične ustanove. Korporacijski svet je samo posvetovalni organ, ne da bi imel pravico postavljati zakone. Sklicuje ga ministrski predsednik, ki ima tudi pravico veta proti vsakemu njegovemu sklepu.

O kaki stanovski zbornici, ki naj bi nadomestila demokratične poslanske zbornice, ne more torej biti govora. To je samo neke vrste gospodarski svet, ki ga potrebuje korporacijski minister za to, da izve za želje delodajalcev in delavcev — ako pridejo želje teh poslednjih po vsiljenih fašističnih voditeljev sploh kdaj do izraza — ali pa za to, da jim svojo voljo vsili. Katera država na svetu bi za takšno zbornico, za katero niti fašistična zbornica še ni izglasovala potrebnih kreditov, vzdrževala vse sindikalistični aparat, ki stane ubogo delavstvo in uradništvo milijone. Italijansko delavstvo ima vtis, da se s fašističnim sindikalizmom ustvarjajo le sinekure za »idealne« in vroče fašiste, ki nimajo navadno niti strokovno izobrazbe. Dejstvo je, da čutilo delodajalci kakor tudi delavci sindikate za nepotrebno breme, toliko bolj, ker jim je bilo s eilo naloženo. Delavstvo je neprimarno sindikatno povsem apatično, ker nima v njih besede. Posebno veliko oviro v gospodarstvu dela zakonska določba, da se smejo delavci in uradniki nameščati edino s posredovanjem fašističnih sindikatov, ki svoje ljudi podjetjem kar diktirajo, ne glede na to, ali so sposobni za mesto ali ne.

Celo med fašisti se čuje mnenje, da je to breme za državo v današnjih kritičnih časih odveč; poskus s korporacijami je za ubogo Italijo predrag. V kolikor je fašistična vlada radi izrednih

Sovjeti iščejo denarja

Riga, 13. nov. Iz Moskve poročajo, da je sovjetska vlada te dni dovolila, da smejo državljani nakupovati svoje potrebščine tudi v tistih skladiščih, ki so bila do danes rezervirana za vpogled tujcem, ki so prišli na obisk v Sovjetsko Rusijo. Ta skladišča je namreč osnovala posebna turistična zveza z namenom, da je tujec, ki je prišel v državo, se lahko prepiral, kako je ljudstvo z vsem potrebnim bogato založeno, in da si more za primerne cene preskrbeti vse, kar si požel, kakor v kaki drugi državi. Zanimivo je, da sedanje privoljenje, ki kaže na pomanjkanje živil in denarja, v Rusiji ni bilo objavljeno v listih, ampak je bila naredba proglašena z letaki. Finski listi se ob tej priliki obirno pečajo s slabim stanjem ruskih financ.

Ne skrb za petletni načrt, od čigar izvedbe zavisi dejansko moralni prestiž sovjetov; ne težki problemi življe in selve, ki zlasti živo zadevajo južne pokrajine Sovjetske Rusije, kjer se med kmeti pojavlja veliko nezadovoljstvo zaradi kolektivizma; niti ne položaj v rudokopih, kjer se je v zadnjih šestih mesecih pokazala nujna potreba po dalekosežni reformi in ne politična situacija, ki postaja kritična na Kavkazu in na Ukrajini, ne prizadeva toliko skrbi sovjetskimi mogotcem, kakor finančna kriza, ki se je naenkrat pojavila in ki se je zdela nekaj nemogočega za sovjetski režim, ki je protikapitalističen in protimeščanski. Torej kriza bankarstva, o kateri se boljševekom ni nikdar sanjalo, je naenkrat s strašno resnostjo pričela ogrožati Sovjetsko Rusijo. Zapadlost velikih dolgov, ki so jih sovjeti naredili, da uresničijo svoj famozni petletni načrt, ki naj Rusijo dvigne na gospodarski nivo drugih narodov in ustavi veliki kreditov evropskih bančnih koncernov, ki so do sedaj slepo zaupali Rusiji, — to sta dva glavna vzroka za naraščajočo finančno krizo.

Kako se zavarovati proti mrazu

Riga, 13. nov. Čim bolj se zaostruje kriza s kurivom, tem bolj se trudijo moskovski listi, da prepričajo prebivalstvo, da je pametno in zdravo, da bi trikrat na teden kurijo stanovanje. »Pravda« se z vso vestnostjo trudi, da bralcem dokaže, da je anavda ogrevati se pri toplih pečeh le buržujska razvada, ki slabi energijo individua, pospešuje lenobo in škoduje zdravju. Mraz nasprotno človeka spodbuja k socialnemu življenju, ga sili, da se mnogo giblje in poseja javne kraje, kjer se govori o koristnih in važnih vprašanjih. Kurjenje in ogrevanje bi torej prav za prav moralo pomagoma izginiti iz stanovanja razredno zavednega komunista.

Težavno posojilo

Riga, 13. nov. Iz Moskve poročajo, da je komisariat za finance podaljšal do konca leta termin za podpisovanje zadnjega notranjega posojila, ki bi moralo biti zaključeno že do 1. novembra. Vsota dosedanjega posojila ne dosega niti polovice predvidenega posojila, čeprav so vsi državni uradniki obvezani, da od svoje mesečne plače podpišejo 10 do 20 odstotkov za državno posojilo.

Pogajanja z Nemčijo za boljšo trgovinsko pogodbo

Berlin, 13. nov. AA. Semkaj je prišel pomočnik sovjetskega komisarja za trgovino. Udeležil se bo jutrišnje otvoritve rusko-nemške trgovinske konference. Predsedoval ji bo zvezni gospodarski minister Warmbold. Konferenca bo razpravljala o rusko-nemških trgovinskih vprašanjih. Rusija želi izboljšati svojo trgovinsko bilanco z Nemčijo, ki je zelo pasivna. Rusi uvažajo iz Nemčije veliko industrijskih izdelkov, dočim je izvoz ruskih poljedelskih pridelkov v Nemčijo razmeroma majhen.

Nemčija stoji na stališču, da se prvi člen rusko-nemške trgovinske pogodbe, na katerega se Rusi sklicujejo, ne izvaja in da se ne sme ograjati načelo o največji ugodnosti.

Konferenca bo razpravljala o povečanju izvoza sovjetskih industrijskih izdelkov in poljedelskih pridelkov v Nemčijo in o raznih carinskih, železniških in pristaniških vprašanjih.

Nova navodila komunistične internacionale

Dunaj, 13. novembra. Predsedstvo izvrševalnega komiteja komunistične internacionale je pred nedavnim časom po navodilih Političnega urada sklenilo, »da ne bo odobravalo ali podpiralo nikakih neodgovornih akcij posameznih komunističnih strank.« Sklep je bil utemeljen s tem, da bi trenutno rovarjenje komunističnih strank na gospodarskem sestavu Evrope lahko resno ogrozilo izvedbo petletnega načrta v sovjetski Rusiji, ki more uspeti le tedaj, ako dobi Rusija od evropskih držav zadostno materijelno in denarno podporo. Na to navodilo pa so evropske komunistične stran-

gospodarskih razmer, torej ne po svojem programu, prisiljena čedalje bolj posegati v zasebno gospodarstvo in v odnose med delavci in delodajalci, bi to prav lahko storila enostavno z zakonom. Saj je korporacijski svet danes samo zunanji forum, da se v njem razglasijo dogovori, glede katerih je bil sporazum med vlado in prizadetimi že prej dosežen. V tem zmislu je treba razumeti tudi sedanje »zasedanje« korporacijskega sveta v Rimu.

Finančne težave Sovjetov

ke odgovorile, da je stoprav sedaj ugodna prilika, da se vrže med mase odločilna beseda socialne revolucije. Komunistična internacionala je po novemnem posvetovanju dala 28. okt. svojim sekcijam v Avstriji, na Ogrskem in v Češkoslovaški naslednji odgovor:

»Točasno so inozemski krediti za sovjetsko Rusijo mnogo bolj pomembni, kakor kakršnikoli prehodni ali pa verjetno le iluzorični uspehi te ali druge komunistične stranke v Evropi.« (Primo. govor Molotova na Zboru zaupnikov.) Zato predsedstvo odsvetuje od vsake prenapetosti akcije. »Komunisti naj počakajo toliko časa, da jim bo Moskva dala znak za splošen upor delavstva in kmetov.« Trenotno, da je najvažnejša naloga komunistov v omenjenih treh državah, da posveto vso svojo delavnost in vso pozornost kmečkemu prebivalstvu, »kjer je treba sicer dolgotrajnega dela, ki pa bo v svojem končnem uspehu sigurno plačano.«

Da bi pa evropski sodrugi ne mogli biti nezadovoljni, je eksekutiva komunistične internacionala zanje izdelala detajlni načrt, kako je treba delati za komunizem med brezposelnimi, malim uradništvom, kočarji in bajtarji, kakor tudi med nezadovoljnim srednjim stanom. Posebna navodila

veljajo za mlajšo generacijo, »katero je brezpogojno treba pridobiti za komunistične cilje.« Načrt posebno poudarja, da je v Avstriji in na Ogrskem treba najprej zlomiti duhovno silo katoliške cerkve, »ki predstavlja danes edino komunizmu nevarno in aktivno, njemu nasproti delujočo silo.« Zlasti je treba »ljudem predočevati duhovščino kot načelno čuvarico poveljnega kapitalizma, ki iz sebičnih razlogov ščiti posedujoče sloje. Med masami je treba spraviti v tok živo antiklerikalno gibanje.« To, da je trenutno važnejše »kakor pustiti, da vam policija razžene nekaj demonstracij brezposelnih«, Eksekutivni komite tudi priporoča »kar moči izrabiti romantizem mladine in njeno izrazito nagnenje za tajno in nelegalno delavnost. Iz tega vidika se priporoča »po možnosti osnovati različne teroristične mladinske akcije«. Te nove smernice označuje eksekutivni komite »kot bistvene poglabitve komunističnih bojnih metod.«

Čim bolj se ruši komunizem v svoji notranjosti doma v Rusiji, tem večjo in živahnijošo akcijo hočejo sovjetski rovarji razplesti po drugih državah, da s tem odvrnejo oči proletariata od obupnih razmer, v katerih se nahaja delavstvo pod sovjeti.

Zadovoljstvo v Sofiji Pred podpisom prijateljskega pakta s Francijo

Sofija, 13. nov. I. V političnih krogih vlada veliko zadoščenje zaradi uspeha, ki so ga imela pogajanja z grško vlado. Dosežen je bil kompromis, ki načelno sprejme bolgarsko tezo, da namreč vprašanje bolgarskih reparacij nima nikakršne zveze z vprašanjem odškodnine za bolgarske begunce. Pogajanja so uspela največ zaradi prijateljskega pritiska, katerega sta izvajali Rusija in Anglija na obe državi. Negotovitost pa obstoja še nadalje glede drugih točk, ki so na programu konference in o katerih bo odločala komisija strokovnjakov, ki bo zborovala v Londonu. Tukajšnji listi izražajo brez izjeme veliko zadovoljstvo nad sporazumom, ki polagoma ustvarja, kakor piše »Utro«, temelje za boljše ravnotežje držav vzhodne Evrope. Sedaj šele, tako pristavlja list, bo predsednik vlade Mušanov z elajšanim srcem nastopil potovanje v Ankaru in podpisal prijateljski pakt s Turčijo. Sirijo se tudi vesti, da je italijanska vlada nezadovoljna z novim

političnim položajem. Bržkone je v zvezi s tem dejstvo, da sta bila poklicana oba poslanika v Sofiji in v Atenah, da odpotujeta nemudoma v Rim na referat.

Odmev v Beogradu

Beograd, 13. nov. I. Tukajšnji listi prinašajo kratka poročila o grško-bolgarskem sporazumu, ki se je podpisal včeraj v Atenah in ki pripravlja možnost za čim tesnejšo zvezo med tema dvema balkanskima državama. Omejujejo se edinele na poročila agencije »Avalac«. Vsekakor bi lahko trdili, da naši politični krogi z vso pozornostjo zasledujejo dogodke na južnem Balkanu, kjer je zelo važno, da se odstranijo vsi nesporazumi med dvema sosedoma. Če sta dolgo časa živela v zelo napetih odnosih. Iz krogov balkanske konference pa se poroča, da so to prvi razveseljivi uspehi pakta, kateri predstavlja upanje za zblizanje Balkana.

Besedo imajo bankirji Nadaljevanje sporazuma med Nemčijo in Francijo

Pariz, 13. nov. tg. Čuje se, da se je dosegel sporazum med Francijo in Nemčijo o nadaljnjem načinu postopanja, tako da bo odbor Mednarodne banke sklican v Bazel na predlog Nemčije že koncem prihodnjega tedna. Obenem bodo povabljeni v Bazel privatni bankirji, ki so bili svoječasnno v Wigginstevnem odboru za organizacijo moratorija. Pariški listi očitajo Nemčiji, češ, da je »diskretno sondiral« teren v Ameriki in da je uspeh bil ta, da so ameriški bankirji sklenili zahtevati za moratorijske pravice prednost pred reparacijami. Ex-celsior poroča, da je Nemčija ponudila vrnitev kratkoročnih kreditov v desetih anuitetah po 700 milijonov, da pa so Američani to odklonili in zahtevali plačilo v gotovini v znesku 20% skupne vsote. »Journal Industriel« pa pravi, da bi bili Američani v prvem letu zadovoljni s plačilom v gotovini v znesku 5% za vsako četrtletje. List navaja dalje, da je Anglija v Parizu prijateljsko, pa odločno intervenirala za to, da se pogajanja z Nemčijo pospešijo, ker ne more misliti na stabilizacijo funta,

dokler ni končnoveljavno rešen problem reparacij in kratkoročnih kreditov.

Nova nemška akcija v Washingtonu

Berlin, 13. nov. AA. V zadnjem času je Nemčija na diskreten način sondirala teren v New Yorku glede tega, ali bi bil sprejet njen morebitni predlog o povrnitvi takojmenovanih zmrzlih kreditov v desetih obrokih po 700 milijonov mark. Prizadete banke so odgovorile, da bi jim bilo ljubše, če bi se podaljšal rok zmrzanih kreditov. Podaljšanje naj bi veljalo za tri četrtine do štiri petine teh kreditov.

Nato je Nemčija odgovorila, da bi tak način plačevanja spravil v težkoče nemško narodno banko. Bankirji pa so s svoje strani sporočili Nemčiji, da bodo objavili svoje predloge, kadar bodo na jasnem, ali Nemčija more še nadalje plačevati reparacije ali ne.

Francoski proračun

Pariz, 13. nov. AA. Vlada je predložila narodnim poslancem načrt proračuna za 1952 leto. V novem načrtu so znaki v zmislu novih socialnih zakonov, radi proračunskega ravnotežja so predvidene carine za blago iz držav, kjer je vrednost denarja padla. Državna razdelitev bo pravičnejša. Prav tako je v novem proračunu nova razdelitev take na uvoženo blago. Za sirovine ostane dosedanja takea 2%, za polizdelke znaša takea 4%, za drugo blago pa 6%.

V pojasnilo k proračunu poudarja vlada, da ne gre za nove davke ali za poostreitev zaščitnega načela, marveč za preureditev obremenitve v notranjosti. Dosedanja obremenitev je namreč škodila raznim francoskim in inozemskim proizvodom. Za ravnotežje proračuna se bodo uporabile tudi rezerve, ki so predvidene pri takeah za bencin, petrole in špirit, kakor tudi rezerve kovanege denarja.

Dohodki po novem proračunu bodo znašali v prvih devetih mesecih 41.037 milijonov frankov, izdatki 40.935 milijonov.

Demonstracije brezposelnih v Parizu

Pariz, 13. nov. AA. Havas poroča: Snoči je skupina več sto mladih brezposelnih delavcev manifestirala po glavnih ulicah Pariza. Delavci so klicali: »Dajte nam dela!«

Manifestacija je bila mirna. Pasantje pa tudi nameščenci raznih uradov so jo sprejeli s ploskanjem. Pasantje so na razne načine komentirali manifestacijo in čuli so se vzkliti: »To je šele začetek! Drugi iz občinstva pa so dejali: »Treba

bo prepovedati inozemcem, da delajo v Franciji, ukiniti je treba sistem dvojnih zaslužkarjev.«

Policija je prispela v velikem številu na kraj manifestacij in razpršila delavce. Prepovedala je vsako zbiranje po ulicah.

Laval je sporočil parlamentu, da bo vlada izdala dekret o fondu proti brezposelnosti. Država bo dala 50% potrebnih vsot.

Herriotov mirovni program

Pariz, 12. nov. ž. Ob priliki otvoritve nove mirovne šole je imel Herriot programatičen govor, v katerem je podal zgodovinski razvoj misli o evropski federaciji. Prvi pogoj za evropski mir je nemško-francoski sporazum. Vse težkoče, ki preganjajo Evropo od leta 1919, so posledice velike Wilsonove emancipacije in ker so se vsi oni, ki so ustvarjali pogodbe, umaknili. Edini človek, ki je hotel napraviti v Evropi red, je francoski zunanji minister Briand. Carinski problem bo mogoče rešiti samo v okvirju evropske federacije. Na koncu svojega govora je Herriot obsodil vprašanje »Anschlussa«, ki ustvarja v Evropi neprijetno atmosfero in pripravlja idejo evropske unije.

Pariz, 12. nov. ž. Po odstopu Paula Boncoura kot predsednika parlamentarnega odbora za zunanje zadeve nameravajo postaviti kot kandidata Herriota. Herriot ne bo imel protikandidata.

Dunajska vremenska napoved. Večinoma oblačno, megleno in deževno.

Zaključek važne konference

Konferenca emisijskih bank v Pragi je končala svoje delo

Praga, 13. nov. 1. Konferenca emisijskih bank je končala svoje delo. Konferenca so se udeležile sledeče banke: avstrijska, poljska, češkoslovaška, madjarska, jugoslovanska, romunska, grška in bolgarska, torej emisijske banke vseh držav vzhodne Evrope. Konferenca je predvsem imela namen, da reši težave, ki so nastale na denarnem trgu in v zunanji trgovini, kjer so posamezne države izdale kontrolne odredbe glede trgovanja z devizami in z denarjem. Neenakost teh naredb je v gotovih slučajih naravnost ogrožala zunanjo trgovino. Trgovinske pogodbe so pri takih razmerah postale popolnoma iluzorne, ker je vsaka država prepovedala izvoz denarja in na ta način onemogočila plačevanje inozemskih dobav. Nadalje je obstojal strah, da bodo nekatere države devizne uredbe zlorabljale v politične svrhe proti eni ali več državam, za katere nimajo simpatij. Da se odstranijo vsi predsodki in da se izločijo neke vrste solidarnost postopek, je konferenca emisijskih bank z veliko živahnostjo obravnavala vse težave in se trudila najti nujno rešitve.

Po konferenci, ki je zborovala v največji tajnosti, je predsednik dr. Pospíšil povabil časnikarje in jim obrazložil delo konference in njene sklepe.

Japonci nadaljujejo svojo ofenzivo na sever Intervencija velesil čisto brez pomena

London, 13. nov. Dočim je včeraj vest, da so Japonci na mostu čez reko Noni sklenili premirje s kitajskim generalom, povzročila v mednarodnem svetu splošno radost, so danes diplomati zopet presenečeni po sledečem uradnem sporočilu iz Tokia:

PRODORANJE PROTI CICIKARJU

Spričo neprestane ogrožitve japonskih čet na reki Noni, katerim stojijo nasproti velike sile kitajskega generala Mačančana, sporoča poveljstvo japonskih čet, da bo po vsej priliki prisiljeno, da zasede mesti Cicikar in Anganči na vzhodnokitajski železnici.

Kitajska armada, ki šteje 20.000 mož, popolnoma oboroženih in opremljenih z materijalom, ki je zadnje dni dospel iz Rusije, skuša s pomočjo kavalerije v velikem pohodu obkrožiti desno krilo japonskega bataljona na reki Noni, ki šteje samo 2000 mož, tako da enemu japonskemu vojaku stoji nasproti 10 kitajskih. Zato je položaj japonskih čet zelo nevaren.

MANDŽURIJO ODSLA ZOPET JAPONSKA BRIGADA.

Zaradi tega je bila japonska vlada prisiljena, da pošlje v Mandžurijo ojačenjo, in sicer je dirigirana na sever brigada, ki je včeraj zapustila japonsko mesto Hiroasaki. Dasi število brigade ni znano, pravijo, da je kompletna in da bo zadostovala za zasedbo Cicikarja. Vrh tega so se po vsej Mandžuriji organizirali kitajski »banditi«, ki resno ogrožajo male japonske posadke po raznih mestih in marširajo na Čančun. Isto se godi v južni Mandžuriji, tako da bo japonska prisiljena do energične akcije.

JAPONCI NAGLO ORGANIZIRAJO NEODVISNO MANDŽURIJO.

Iz kitajskega vira se pa izve, da so Japonci v vseh mestih Mandžurije odstavili kitajske oblasti in ustoličili novo neodvisno mandžursko oblast. Nova, od Japoncev odvisna neodvisna mandžurska vlada se je že povsod organizirala. Sestavila je že pro-račun, v katerem je predvidena odprava mnogih davkov bivše Čansuljanove vlade in so se ostale davščine pravično razdelile. Vobče je nova vlada mandžurskim kmetom davke zelo olajšala. Nova vlada bo začela kovati tudi svoj denar. Dokler pa to ne bo izvršeno, bo veljala kot edina valuta mehi-kanski dolar.

FAIT ACCOMPLI

Tako se bo zgodilo, da bo Svet Društva narodov 16. t. m., ko se sestane na sejo v Parizu, stal pred izvršenim dejstvom. Ko bodo namreč zastopniki držav začeli diskutirati o sporu med Kitajsko in Japonsko zaradi Mandžurije, bo japonski delegat

Največjo pozornost so delegatje posvetili vprašanju kredita. Inozemski krediti so kolikor toliko pobegnili in povzročili negotovost, ki je morala imeti za posledico stroge devizne odredbe, če se je hotelo preprečiti, da denar popolnoma ne izteče preko meje. Države so tudi v interesu stabilnosti svojih valut bile prisiljene, da omejijo svobodno trgovino z denarjem čez mejo. Da bi pa vsled tega trgovina ne trpela, je konferenca priporočila organizacijo meddržavnega kliranga, ki bo uredil prenašanje deviz preko meje, ali pa jih vsaj znatno znižal. V to svrhu je konferenca pri zaključnih resolucijah sklenila, naj vse emisijske banke takoj predložijo mednarodni banki za reparacije v Baslu vse potrebne podatke glede deviznih odredb. Imenovana banka v Baslu bo predmete proučila in končno predložila svoje mnenje in svoje načrte. Naglasiti se mora, da je konferenca položila veliko važnost na načelo, po katerem naj se ravna vse emisijske banke, namreč da se kot take ne smejo nikdar vmešavati v vprašanja, če ima kdo pravico do tujih deviz, in kdaj ima to pravico. To vprašanje ne spada v njihovo kompetenco, ampak pod kompetenco vladnih organov.

Jošizava vstal in mirno izjavil, da se je Mandžurija poglasila za neodvisno državo z lastno vlado, radi česar kitajska vlada sploh nima več pravice govoriti v imenu Mandžurije.

KAKO SLIKAJO STVAR KITAJCI?

Kitajski delegat je danes izročil Društvu narodov noto, v kateri sporoča, da je vrhovni poveljnik japonskega ekspedicijskega kora v Mandžuriji, general Hongo, poslal kitajskemu generalu Mačančanu ultimatum, v katerem ga pozivlja, da naj nemudoma izprazni Cicikar. Kitajske čete stoji sedaj v smislu nedavno sklenjenega premirja 17 milj severno od postaje Taši v kraju Šančanpanse. Japonci pa stoji pri postaji Taši, ki je v njihovih rokah. Ako bo general Hongo v resnici prodiral dalje, je pričakovati velike bitke.

INTERVENCIJA G. BRIANDA

Predsednik Sveta Društva narodov Briand je nato nemudoma poslal noti tako kitajski kakor japonski vladi, v kateri obe vladi poziva, da naj svojim generalom dajo najstrožja navodila, da se vzdržijo vsake nove vojaške akcije. Obenem poziva obe vladi, da naj omogočita dostop na bojišče zastopnikom Društva narodov, da se osebno prepričajo o dejanskem položaju.

KAJ PRAVIJO RUSI?

Z ozirom na trditve Japoncev, da so Rusi na novo oborožili in opremlili armado generala Mačančana, izjavljajo Rusi, da je to popolnoma izmišljeno. Priznavajo pa, da je veliko Kitajcev inkorporiranih v rdečo armado.

Kitajski protipredlog

London, 13. nov. AA. Kitajska vlada je odgovorila na brzojavko predsednika Sveta Zveze narodov Brianda. Odgovor omenja med drugim japonsko zahtevo, naj kitajska vlada odstavi generala Maja, češ, da je izzval protijaponske nemire v Cicikarju.

Kitajska predlaga, naj nevtralna komisija preišče zadevo mostu preko reke Noni. Japonska vlada se ni odgovorila.

V Tokiju je objavila, da je most preko reke Noni popravljen in da se bodo japonske čete umaknile pred kitajskim protinapadom, ki se pripravlja.

Kompromisni predlog Amerike

Washington, 13. nov. AA. G. Castle je napovedal kompromisni predlog za ureditev kitajsko-japonskega spora. Ta predlog bo predložen Svetu Zveze narodov v Parizu. Predlagatelj upa, da bosta zainteresirani vladi predlog sprejeli.

zunanjega ministra Chinglun Frank W. Lee je poslal iz Nankinga Zvezi narodov noto, v kateri izjavlja, da je pripravljen, da bo dovolil nevtralnemu opazovalcem, ki bi jih poslala Zveza narodov, vse mogoče olajšave. Japonske čete se zbirajo pri mostu čez reko Noni z očitnim namenom, da se polastijo glavnega mesta province Bicike. V tej noti se kitajski general Čang kaj-peng, ki pakira z Japonci, prvič imenuje kot vodja vstajev. Nota izjavlja, da so kitajske čete kljub temu dobile strogo povelje, naj se proti novim japonskim napadom omejijo samo na neobhodno potrebne varnostne ukrepe.

iki predlog, da se prouči plačilna neizpolnjenost Nemčije. Naloga Bülowa bo tudi ta, da bo poleg bodočih konferenc strokovnjakov pripravljati tudi potrebno za veliko mednarodno konferenco vlad, ki bo šele prinesla pravo odločitev.

Pariz, 13. nov. AA. Zunanji minister Briand se je sestal z g. Hawlom, odpravnikom poslov ameriških Združenih držav, ki mu je napovedal prihod generala Dawesa kot opazovalca Združenih držav na sejah Sveta Zveze narodov, kjer pride v razpravo kitajsko-japonski spor.

Pariz, 13. nov. AA. Ob priliki zasedanja Sveta Zveze narodov pride v Pariz japonski veleposlanik v Londonu Matkudaira. Verjetno je, da pride v Pariz tudi japonski veleposlanik v Rimu Jošida.

Drobne vesti

Belgrad, 13. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kraja je na predlog prosvetnega ministra v soglasju s predsednikom ministrskega sveta napredoval upravnik etnografskega muzeja v Ljubljani dr. Niko Župančič iz tretje skupine druge stopnje v tretjo skupino prve stopnje.

Belgrad, 13. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kraja je na predlog finančnega ministra v soglasju s predsednikom ministrskega sveta upokojen na lastno prošnjo Otčen Stepic, davčni inspektor davčne uprave v Šmarju.

Washington, 13. nov. Z. Predsednik Hoover je izjavil, da bo preventivna pomoč za mornariško ministrstvo v prihodnjem finančnem letu znašala 344 milijonov dolarjev in bo torej manjša od zadanja za 17 milijonov dolarjev.

Pariz, 13. nov. AA. Književnik Victor Bernard je danes umrl.

Komentarji k MacDonalddovim izjavam

London, 13. nov. AA. MacDonalddova izjava v spodnji zbornici je predmet živih razgovorov in komentarjev v političnih krogih. V desničarskih krogih precej glasno zahtevajo, da vlada že v ponedeljek precizira svoje stališče v tarifnem vprašanju. Isti krogi se vprašujejo, ali bodo dane obljube tudi res izpolnjene.

V zmernejših konzervativnih krogih pa skušajo duhove pomiriti in naglašajo, da liberalci odrekajo vladi pravico do uvedbe carin na podlagi zakonskih dekretov. Liberalni krogi naglašajo, da bi tak postopek slonel večjemu na zakonu o nacionalnem gospodarstvu, ki pa velja samo za en mesec in ki ga sme vlada izvajati samo v primerih, navedenih v tem zakonu. Uvedba carin v zakonskimi dekreti po mnenju teh krogov ni na mestu tudi v primeru dumpinga. Podobno pooblastilo je bilo dano vladi že leta 1918. Zanimivo pa je, tako zatrjujejo liberalni krogi, da kasnejše vlade niso mogle dognati niti enega primera dumpinga, ki bi bil spadal pod to pooblastilo.

Ministrski svet je imel tekem današnjega dne sejo. Nadaljeval bo razpravo o vprašanjih, ki živo zanimajo vso javnost.

Poslovni in bančni krogi so nekoliko vzne-

Važen sporazum med Indci Nova indska ustava bo manjšinam zajamčila njihove pravice

London, 13. nov. AA. Pred sestankom manjšinskega odbora indske konference je prišlo do važnega dogovora, ki je odstranil največjo zapreko na poti k sporazumu.

Manjšinski odbor se je sestal davi v saintjameski palači pod predsedstvom ministrskega predsednika MacDonalda.

Sporazum je bil sklenjen po dolgotrajnih pogajanjih in so ga odobrile razen sikhov vse manjšine. Po tem sporazumu bo nova indska ustava zajamčila manjšinam zaščito njihovih verskih, narodnih in kulturnih ustanov in primerno zastopstvo v državah in v ustavodajnih skupščinah. Pri vseh indskih vladah bodo ustanovili oddelke za zaščito

mirjeni zaradi poročil iz Berlina, ki pravijo, da še ni končnega sporazuma o plačilni zmožnosti Nemčije tako glede njenih reparacij kakor glede njenih trgovskih dolgov.

Angleški parlament bo odgoden

London, 13. nov. tg. Angleški parlament bo najbrže od konca novembra do začetka prihodnjega leta odgoden, ko bo dal vladi pooblastila, da odredi vse potrebno za omejitev uvoza, kar pa se bo izvajalo samo v izrednih primerih po poprejšnji preiskavi v trgovinskem ministrstvu. Zdi se, da pri tem ne mislijo na uvedbo zaščitne carine za gotove vrste blaga.

Tudi konferenca za okroglo mizo se bo razpustila prihodnji teden. Državni tajnik za Indijo je izjavil včeraj, da vlada sedaj ne more iti dalje, kakor da dovoli provincam avtonomijo. V poslanski zbornici je vlada potem izjavila, da se bo Indija povzdignila v Zvezno državo s centralno samoupravo pozneje, šele potem, ko bodo izdelane podrobnosti. Gandi bo odpotoval na evropski kontinent 29. t. m. in se potem vrnil v Indijo.

manjšin. Manjšine bodo imele posebne volilne okraje in minimalno število poslanskih sedežev. Nadalje je preskrbljeno, da bodo manjšine, če bodo hotele, volile lahko skupno. Hinduji in sikhi so odklonili te predloge, vendar je za primerno zastopstvo sikhov v osrednji skupščini preskrbljeno. Na zahtevo muslimanov sta bili severozapadna območja pokrajina in Sind izenačeni z drugimi guvernerskimi pokrajinami. Muslimani bodo imeli v osrednji skupščini eno tretjino zastopnikov. Dalje je bilo ugodeno posebnim zahtevam zatiranih slojev in anglo-indijske skupine. Poročilo o sporazumu pravi, da je sprejemljiv za 115 milijonov Indijcev, t. j. za 40% indskega prebivalstva.

Ciper

Istanbul, 12. novembra.

Nemiri na otoku Cipru so sicer prenehali, toda iz Aten poročajo, da se mladina še ni pustila pomiriti in da vztrajno manifestira za »povratek Cibra v materino hišo in v skupen dom Grkove. Toda položaj je postal sedaj že v toliko bolj pregleden, da se lažje poiščejo in ugotovijo vzroki, ki so dovedli do nevarnih izgrediv proti angleški upravi tega važnega otoka. Kakor pri vseh revolucionarnih pokretil, tako moramo tudi tukaj dobro razločevati med vzroki in med pretvezami. Vzroki so vraščeni v narodno življenje in tvorijo del njegovih tradicij. Pretveze so dnevni dogodki, katerih se globlji pokret poslužuje, kadar pride do izraza.

Med prve moramo šteti eno nikdar ne pojemajoče nerazpoloženje grškega dela Cipranov na pram Angležem, ki so ob priliki berlinskega kongresa 1878 otok vzeli pod svojo zaščito in ga odlej obdržali pod svojo upravo. S Ciprom so zasedli dominantno točko v vzhodnem Sredozemlju ter si osvojili neke vrste poveljniški most, raz katerega lahko nadzirajo kretanje Turčije po Mali Aziji in dol do Sinajskih gor. Končno so se zavarovali, in sicer dobro zavarovali proti vsakemu nadaljnjemu prodiranju ruskega vpliva v smeri proti jugu. Grško prebivalstvo te izjemne točke ni bilo veselo ne radi tega, ker bi bilo rajše ostalo pod sultanom, ampak ker je dobro vedelo, da bo mnogo lažje pobegniti iz Turčije v Veliko Grčijo, kakor pa iz britanskega železnega oklepa. Zato smatrajo angleško »okupacijo« za nekaj začasnega in se ne pustijo pridobiti z nobenimi še tako laskavimi predpravicami, katere jim od časa do časa ponujajo Angleži. Res pa je tudi, da Grčija sama, posebno, odkar vodi njeno usodo Venizelos, vzdržuje z vsemi dovoljenimi sredstvi to nerazpoloženje. Odkar je s podpisom ankarskega pakta dne 28. oktobra 1930 Grčija dobila od Turkov zagotovilo, da lahko smatra dodekaneško in cipreko vprašanje kot izključno grško, v katerega se Turčija, razen v prilog svoje zaveznice, ne bo vmešavala, je popolnoma očitno, da se bo Venizelos poslužil iz izvanredno ugodne postojanke, ki si jo je ustvaril. Med plohih oficalnih zatrjevanj v Atenah, da Grčija ne misli ne na Ciper ne na Dodekanes, je bilo tekem spomladaj poslanih impozantno število grških agentov, ki so preplavili Ciper ter pripravili to, kar smo zadnje dni doživljali. Zato ni prav, če se trdi, da nasprotujejo grški Ciprčani, katerih je tri četrtine vsega prebivalstva — ostali so Turki — Angležem, ker to ni res, ampak oni bi radi le svojo lastno svobodo.

Kot prelize za manifestacije pa so si sestavili celo veslo več ali manj upravičenih pritožb, s katerimi nastopajo proti angleški upravi. Prvič so te pritožbe bile formulirane že na konferenci v Algeirasu 1912 ter so ostale bisiveno iste, katere so zadnjič v skupni povorki nesli v guvernerjevo palačo. Pritožbe so sledeče: 1. Angleži so med vojno naložili Cipranom poseben vojni davek v višini

80.000 funtov (20 milijonov Din). Pobirajo ga vedno, akoravno je vojna končana že 12 let. 2. Angleška uprava preveč favorizira turško prebivalstvo. Vsi orožniki celokupne žandarmerije na otoku so Turki. 3. Lokalni parlament nima nikakih pravic, ker se angleški guverner, ki je predsednik parlamenta, vedno lahko protivi vsakemu njegovega sklepa. 4. Angleži zanemarjajo prosveto grškega ljudstva. 5. Uradniki angleškega pokolenja dobivajo neprimerno višje plače kot pa domačini.

To so torej pritožbe in niti Angleži ne bodo oporekali, da niso v glavnem upravičene. Toda Anglija v odgovor navede neštete dobrine, katere je prinesla na otok. Javna varnost je sedaj vzorna. Pravedna organizacija je na višini, svoboda besele in tiska je absolutna in v zakonu zajamčena. Divji verski in plemenski boji, ki so svoje dni povzročili tolikanj prelivanja krvi, spadajo v zgodovino, gospodarski napredek je naravnost občudovanja vreden in blagostanje otočanov zavirljivo. Vsega tega bi ne bilo, če bi 1878 Ciper ne bil menjal gospodarja. Angleškega terorja ni. Posadka šteje par sto vojakov, uradništva je zelo malo. Turške žandarje rajši jemlje v službo zato, ker je psihološko izkušeno, da je manjšina vedno bolj zvesta čuvarica prava kot pa večina. Grk je slab žandar in v glavnem vsaj na Cipru ne mara za osnovno prosveto.

Zanimiva je ugotovitev, da vodi grški pokret predvsem izobraženstvo. Na deželo med kmete do letos ni mogel prodreti. Ze stari ciprski pregovor pravi, da ima tamošnji kmet samo eno veliko skrb na svetu, namreč, kdaj bo deževalo. Vse drugo ga niti najmanj ne zanima. Ciper namreč je otok brez rek in jezera. Kmeti zanima vprašanje vode. Zato je še bolj simptomatično, da so se oktobrski revolte topot udeležili tudi kmetje, ki so na plat zvona pritekli na natančno določene kraje, da se zberejo za obrambo svojih pravic. Zdi se torej, da je prišla iz Grčije nova zelo večja roka, ki je znala razplesti zelo uspešno tajno organizacijo, katere Angleži niso mogli slutiti. To je ena posledica ankarskega sporazuma.

Venizelos se je za časa revolte in tudi pri večrajših manifestacijah po atenskih ulicah požuril z izjavo, da za Grčijo ne obstoja nikako ciprsko vprašanje, kar se lahko razlaga tako, da mu je bila revolta neprijetna, ker je prišla ob neugodnem trenutku, ali pa tudi tako, da je na podlagi cele kope svarilnih brzojavov, katere je sprejemal od grških bankirjev in trgovcev v Londonu, razumel, da ima Anglija kljub veliki krizi, s katero se mora boriti, še vedno sredstva v rokah; da po svoji urejuje upravo na Cipru in da lahko onemogoči vsako vmešavanje od strani poluradne Grčije. Potemtakem izgleda, da ankarski pakt ni to, za kar so ga proglasili, namreč vir za mirno sožitje narodov v bližnjem orientu, ampak nevarno orodje za pospeševanje na eni strani turških, na drugi strani pa grških nacionalističnih aspiracij. Ni čuda, da potem še ni priglasi pri Zvezi narodov!